

нім Президентом України, зависла в повітрі. Не визначений чітко правовий статус коштів, отримуваних науковими установами за рахунок господарської діяльності.

Зважаючи на це, у нормативному порядку слід визначити місце і роль НАНУ та галузевих державних академій в інноваційному розвитку країни на засадах їхньої взаємодії та уникнення дублювання. Потрібні також додаткові гарантії від втручання державних органів у самоврядну діяльність академій. У цьому зв'язку слід звернути увагу на досвід інших країн, де вже діють систематизовані кодекси про науку або закони про академії наук (наприклад, в Угорщині).

Потребує удосконалення і міжнародно-правове співробітництво між сусідніми державами. Це стосується, зокрема, усунення наслідків Чорнобильської катастро-

фи, боротьби зі злочинністю й наркотиками, транскордонним забрудненням повітря і води тощо.

Доцільно також урегулювати питання взаємного визначення наукових ступенів у рамках країн СНД хоча б так, як це було зроблено щодо вчених звань професора і доцента. Процедура нотифікації тут не є зручною. Це створює труднощі у спілкуванні з питань опонування дисертацій, а також у низці інших випадків.

У ширшому контексті нам украй необхідне зараз розширення порівняльно-правових досліджень різних правових систем світу і законодавства зарубіжних держав. Без цього важко вжитися у загальносвітові та європейські процеси. Отже, постає питання про утворення спеціального Центру порівняльно-правових досліджень.

В.В. СКОРОХОД,
академік НАН України,
директор Інституту проблем матеріалознавства
ім. І.М. Францевича НАН України

У своєму виступі я хочу торкнутися двох питань, які турбують мене як директора академічного інституту. Перше з них — це проблема істотного розширення в нашій Академії програмно-цільового фінансування науково-дослідних робіт. Інститут проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича був одним з ініціаторів започаткування двох академічних цільових програм фундаментальних досліджень — у галузі наноматеріалів, нанотехнологій і наносистем та в галузі основ водневої енергетики, і зараз є активним їх виконавцем. Наш досвід свідчить, що використання бюджетних коштів при виконанні проектів цільових програм ефективніше принаймні в кілька разів щодо обсягу проведених досліджень і вагомості

отриманих результатів у порівнянні з виконанням регулярної тематики відомчого замовлення. Тому збільшення фінансування академічних установ на принципах отримання грантів за конкурсом є прямим шляхом до підвищення ефективності діяльності Академії в цілому.

Реалізація цього шляху потребує вирішення на законодавчому рівні питання про впровадження в НАН України контрактної форми праці вчених і спеціалістів, оскільки жорсткий штатний розклад і найбільш поширена за традицією форма працевлаштування — безстроковий трудовий договір — суперечать конкурсно-грантовій системі фінансування. За досвідом закордонних наукових установ, які ефективно

працюють, відношення постійного штату до кількості контрактників становить приблизно 50 на 50.

Друге питання стосується проблеми матеріального заохочення працівників академічних науково-дослідних установ, а саме — диференціації оплати праці залежно від її ефективності. Про цю проблему у своєму виступі говорив М.Я. Азаров, він обіцяв на рівні уряду прийняти рішення, які б дали можливість не обмежувати доплати і надбавки індивідуальним працівникам. Зрозуміло, що для цього необхідно збільшити загальний обсяг фонду заробітної плати, крім того, на введення такої системи потрібна згода нашої профспілки. Я вважаю, що для початку можна було б повернутися до прак-

тики реалізації в НАН України Карповської системи, за якої в результаті щорічної атестації здійснюється перерозподіл рівня оплати праці за рахунок різного рівня обов'язкових надбавок. Я маю на увазі надбавки за вчений ступінь та вчене звання, які повинні стати гнучкішими і стимулювати до напруженішої і відповідальнішої праці. Зараз ці надбавки виплачують автоматично і всім порівну, що насправді нелогічно, бо якщо науковець не має значних досягнень у своїх дослідженнях, який сенс доплачувати йому за отримані в минулому наукові регалії? Тут теж не обійтися без прийняття рішень, які можуть виявитися непопулярними, але їхня доцільність незаперечна.

А.І. ШИРОКОВ, голова ЦК профспілки працівників НАН України

Звітна доповідь переконливо засвідчила, в яких складних умовах довелося працювати Академії наук України в минулому році, коли її бюджет, порівняно з 2008 р., скоротився на 11%. Це могло призвести до зменшення фонду оплати праці та мати інші негативні наслідки у вигляді режиму неповного робочого часу або вимушених відпусток без збереження заробітної плати. У такій ситуації Президія НАН України і ЦК профспілки зайняли узгоджену позицію, викладену у відповідному зверненні до керівників наукових установ і голів профспілкових організацій щодо вживання всіх необхідних заходів для забезпечення працівникам повної зайнятості. І цього, за великим рахунком, вдалося досягти. Незважаючи на кризу, кадровий потенціал Академії було збережено.

До негативу, і це стосується всієї бюджетної сфери, можна віднести те, що номіналь-

ну заробітну плату протягом 2009 р. фактично було заморожено. А якщо врахувати індекс інфляції, то цілком очевидно, що відбувалося падіння реальних доходів працівників НАН України.

Які перспективи у поточному році? Ми пам'ятаємо баталії навколо закону про соціальні стандарти. З 1 квітня мінімальна зарплата становить 884 грн. Відповідно до чинного законодавства такою ж повинна бути і ставка першого розряду. А далі за певними коефіцієнтами мала б зрости вся тарифна сітка, враховуючи міжпосадові та міжкваліфікаційні співвідношення. Проте сьогодні ставка 1 розряду залишається на рівні 545 грн. Існує побоювання, що вона, а отже, вся тарифна сітка якщо і буде збільшуватися, то мізерно, нівелюючи освіту, кваліфікацію, складність роботи.

Напередодні ЗМІ поширили інформацію, що Кабінет Міністрів у п'ять разів